

Јанковић

Ф-Р

ЗЕМЉОРАДНИЧКА ЗАДРУГА

ОРГАН ГЛАВНОГ САВЕЗА
СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА

ИЗЛАЗИ ЈЕДАН ПУТ МЕСЕЧНО
ПРЕТПЛАТА 36 ДИНАРА ГОДИШЊЕ

Садржај:

У нову годину стр. 1. — Прослава седамдесетгодишњице госп. Косте Д. Главнића стр. 2. — Један велики успех јагодинаца стр. 6. — Још један доказ за несолидан и незадругарски рад јагодинаца стр. 11. — О Земљорадничким Задругама за заједничку продају производа стр. 13. — Просвета стр. 17. — Обавештења стр. 20. — Пољопривреда стр. 24. — Нове Задруге у чланству ГССЗЗ. стр. 29. — Вести стр. 32. — Умрли задругари стр. 36. — Књижевност стр. 38. — Материјал и књиге за Задруге стр. 38.

ЗЕМУНСКА ШТАМПАРИЈА

ГЛАВНОГА САВЕЗА СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА
У БЕОГРАДУ 1928.

ЗАДРУГЕ И ЗАДРУГАРИ,

Обнављајте претплату на своје листове
»Земљорадничку Задругу«
и »Млади Задругар«

које издаје Главни Савез Српских Земљорадничких Задруга у Београду.

Задруге и задругари,

Ширите своје листове: „Земљорадничку Задругу“ и „Млади Задругар“. Скупљајте претплату за њих.

Не би смело да буде ни једног право и свесног нашег задругара, који не би за себе или за неког свога поручио ове своје листове. Али није довољно да се само прећуплаће на ова листове, већ их редовно треба и да читају.

Наши листови „Земљорадничка Задруга“ и „Млади Задругар“ шиљампају се и расћурају сада њек у неколике хиљаде примерака. А да је среће и довољно праве задружне свесци наших задругара, наши листови би се шиљампали и расћурали у неколике десетине хиљада примерака.

Задруге и задругари,

Покажиће и овом приликом, да сће бољи, напреднији и свеснији, него шио сће пре били. Ово је циљ коме сваки прави задругар шреба да шежи.

Главни Савез Српских Земљорад. Задруга

ЗЕМЉОРАДНИЧКА ЗАДРУГА

ОРГАН ГЛАВНОГА САВЕЗА СРПСКИХ ЗЕМЉОРАДНИЧКИХ ЗАДРУГА

БР. 1.

ЈАНУАР 1928.

ГОДИНА XXXIV.

Код прештампавања мора се навести извор

У НОВУ ГОДИНУ.

У прошлој, 1927., години сјање пољопривреде није се поправило. Велика суша, с којом наш земљорадник у огромној већини на жалост још не уме да се бори, још је знајно погоршала ово несносно сјање. Неке наше задруге још јесенас су почеле да купују храну, а шја ће шек да буде сад на пролеће. И онако велики сељачки дугови још су знајно повећани у 1927. години. Они, према анкетама, прелазе већ 2 милијарде динара. Услови овога задуживања били би неповољни и уз најјефтиније данашње камаше, јер пољопривреда може само врло малу камашу да подноси, а по гошову су шешки данас, иде је само мали део дугова уз интерес испод 15%. Осим шешке материјалне кризе села, пошјоји још увек и морална криза, коју су нам рашјови и шешке порашне прилике осјавиле у наследштво.

Ове шешке прилике нису могле осјави, посве разумљиво, без неповољног ушјаја и на наше задругарштво. И можемо слободно рећи да је и наше задругарштво имало шешку кризу у прошлој години. Та криза појачала се знајно још и унутрашњим смушјама и шрзавицама у крилу нашега задр. покреша, услед чега је дошло до сазива и држања двеју Скупштина.

У 1928. год. сшупамо с новим видицима и бољим надама.

Прилике у нашем задругарштву, хвала Богу, сређују се. Из прошлогодишње кризе ће наш Савез изаћи срећно. Прочишће се и одсећи оно шшо не ваља, и наше задругарштво ће пуном снагом и даље вршиши своју мисију. Предузеће су мере и на пушју су нове важне реформе, које ће нашем Савезу и задругаршву даши нови полеш.

Због шјога ми, заједно са свима нашим правим и свесним задругарима, гледамо с најбољим надама у будућности нашега задружног покреша.

Посшарајмо се сви сложено, да у нашем задружном раду и покрешу влада увек ред, мир, слога и љубав.

Знајмо, да без непрекидног разумног рада и разборшће шшедње нема напрешка.

Овим врлинама наоружани, а руковођени геслом: један за све — сви за једнога, можемо слободно рачунаши на бољу и срећнију будућност.

Прослава седамдесетгодишњице Госп. Косте Д. Главинића.

У недељу, 29. јануара ог., свечано је прослављена седамдесет-годишњица живота Г. Косте Д. Главинића. Прослава је извршена у сали Дома Инжињера и Архитекта, где је било окупљено представника око 50 разних друштава и велики број осталог света. Присуствовали су и делегати Скупштине и Универзитета. На прослави се изређало много говорника, који су сви необично топло и похвално износили заслуге Г. Главинића. Напошетку, говорио је сам слављеник, и са сузама у очима захваљивао се присутнима на пажњи и почести. Говор Г. Главинића проткан је приказивањем стања технике у Србији од од пре пола века и њеног напретка; пун је благодарности и савета.

Како је Г. Главинић играо и врло видну улогу у нашем задружном покрету, и у привредном животу Србије уопште, искоришћујемо ову прилику, да о његовом раду и његовим заслугама опширније проговоримо.

Коста Д. Главинић, бивши председник Надзор. Одбора ГССЗЗ, Владин Комесар при Народ. Банци Краљевине С. Х. С. у пензији, бивши двадесето-годишњи професор Техничког Факултета Велике Школе у Београду, бив. петогодишњи председник Београдске Општине, бив. Министар Народне Привреде у коалиционом кабинету пок. Пере Велимировића, од 1904. до 1922. члан Управ. Одбора ГССЗЗ у Београду, од 1923. председник Надз. Одбора Главног Задружног Савеза Краљевине С. Х. С., председник Надз. Одбора Савеза Здравств. Задруга, почасни члан ГССЗЗ у Београду и Савеза Здравств. Задруга, први председник Друштва за чување Народног Здравља, бив. председник Срп.ког Пчеларског Друштва, бив. члан Управ. Одбора Српског Пољопривредног Друштва, бив. председник Удружења Срп. Инжињера и Архитекта, и први председник Удружења Југословенских Инжињера и Архитекта, један од оснивача првог Срп. Повлашћ. Бродар. Друштва и члан његовог Управ. Одбора од поставка му до данас, члан Управ. Одбора Бродарског Синдиката С. Х. С., оснивач и председник Управ. Одбора Индустијско-Тргов. А. Д. „Сувобор“ (парна стругара са парним млином и машинском столарницом у Обреновцу) и т. д. — рођен је 16. јануара 1858. год.

у Београду, у коме су му рођени и отац и мати. Основну школу и 2 разреда гимназије свршио у Шапцу, а реалку и технички факултет у Београду. По свршеном техничком факултету у Београду, провео је као државни питомац 4 године на Високој Техничкој Школи у Берлину. Као слушалац техн. факултета учествовао је у српско-турском рату 1876. год. као добровољни болничар и лечио и неговао прве рањенике од чувене битке под Бељином у Босни, а по том је лечио и неговао прве рањенике — добровољце — у Лозници и на „Влашким њивама“ код Зворника, на Дрини; 1885. год. са пок. Др. Панчићем и професором Алковићем спремио и уредио у слушаоницама Велике Школе болницу за рањенике; у рату 1912. год. вршио дужност главног инспектора свих резервних болница у Београду (којих је било 17); као представник Глав. Савеза Срп. Земљ. Задруга био је председник Главног Државног Одбора за пољопривредну обнову Србије, који је радио у 1919. години.

Још као слушалац Високе Техничке Школе у Берлину, руководио је 1882. год грађењем сушница за сушење шљива француског система, тако званих „Исартјејевих“: у Јаребицама, окр. подринског и Косјерићу, у окр. ужичком, које су саграђене трошком блаженопочившег Краља Милана. Ове, „Исартјејеве“ сушнице, за које је он одмах рекао: „да су неподесне за наше прилике“, што је се већ прве године њихове употребе показало, биле су повод да конструише сушницу за сушење, на првоме месту шљива, која ће што више одговарати нашим привредним приликама и културном нивоу и навикама наших — србијанских — пољопривредника, а у којој се може сушити и свако друго воће, грожђе, поврће па и кукуруз у клипу, кад је јесен влажна. Тежио је да ова сушница буде што боља али у исто време и што простијег склопа и што јевтинија, а да руковање њоме буде што простије и што лакше, и у томе је и успео, што је утврђено и нарочитим, службеним упоредним сушењима са домаћим и страним сушницама, а главни суд о томе дали су сами српски пољопривредници, јер по прикупљеним подацима било је до 1914. год. подигнуто ових сушница, које је народ назвао „Главинићева“ сушница, преко 10.000.

Да би олакшао и убрзао подизање сушница своје конструкције, одржао је, уз материјалну и моралну помоћ Мини-

старства Народне Пријреде године 1901. курсеве и обуку обичних, сеоских зидарских мајстора, у грађењу ових сушница у окрузима: подринском, ваљевском и ужичком, зидајући и радећи и сам, лично, све послове са мајсторима.

Године 1910. одржао је у дому Срп. Пољопривредног Друштва у Београду предавање: „О савршенијим сушницама за сушење шљива и њиховом значају за пољску привреду у Србији“.

Године 1903. на 8. конгресу Земљорад. Задруга у Неготину (у Крајини), држао је успело предавање: „О користима задружне прераде воћа а нарочито шљива“.

Да би сеоском становништву Србије помогао да дође до што простије и јевтиније, а при томе хигијенске пећи за загревање сеоских домова, конструјисао је, као члан Управ. Одбора Друштва за чување Народног Здравља у Србији, још 1908. год. подесну пећ за сеоске долове о којој је писао чланке са потребним сликама у „Здрављу“, органу Друштва за чување Народног Здравља, у Дачићевим „Народним Новинама“ и „Здравственом Покрету“, органу Савеза Здравствених Задруга; а у Старом Адибеговцу одржао је године 1910. у тамошњој Млекарској Задрузи са задругарима, курс за зидање тих својих пећи, на коме је лично радио и показивао задругарима како треба те пећи градити.

По жељи Управе Савеза Здравствених Задруга, одржао је 1923. год. код Пожешке (окр. ужички) и Ђуниске (окр. моравски) Здравствене Задруге, курсеве за задругаре, на којима је лично упутио и научио изванредан број задругара Здравствених Задруга окр. ужичког и моравског, како треба зидати подесне пећи за загревање сеоских домова.

Израдио је планове за задружне подруме: за Јовачку (окр. моравски), Кавадарску (у јужној Србији) и Смоковићску (у северној Далмацији) Виноградарско-Винарску Задругу, а помагао је саветима и упутствима израду плана за нови, велики задружни подрум Венчачке Виноград. Задруге у селу Бањи (окр. крагујевачки) и грађењу задружног подрума Јеличке Виноградар. Задруге у Чачку. Помагао је саветима и упутствима Жупску Виноградар. Задругу у Александровцу (окр. крушевачки), да што пре приступи зидању свога задружног дома.

Поводом прославе седамдесетгодишњице Г. Главинића ГССЗЗ упутио му је следеће писмо:

Господину **Инж. Кости Главинићу, б. проф. Велике Школе, б. Министру, и т д.**

у Београду.

Управа Главног Савеза Српских Земљорадничких Задруга у Београду примила је од Удружења Југословен. Инжињера и Архитекта радосну вест о држању свечане седнине — академије у прославу Ваше 70-годишњице.

Том приликом Управа Главног Савеза с великим задовољством и захвалношћу сећа се и несебичног и заслужног Вашег рада у овом Главном Савезу као многогодишњег члана његова Управног и Надзорног Одбора.

Поред других својих дужности и обимног јавног рада Ви нисте заборавили ни рад на привредном и културном подизању најширих слојева нашег народа, наших земљорадника.

Као најпогоднији пут за овај део Вашег јавног рада Ви сте изабрали задругарство, на коме сте најактивније сарађивали од првих почења нашег земљорадничког покрета па све до прошле године. Ваша сарадња на том послу везана је за најлепши и најплоднији период у развоју земљорадничког задругарства.

Управа Главног Савеза Српских Земљорадничких Задруга уверена је да ће изразити најискреније осећаје свих наших земљорадника, здружених у Земљорадничке Задруге, на тај начин, да Вам изјави најшоплију благодарност за све Ваше напоре и услуге које сте у дугом низу година поклањали земљорадничком задругарству и да Вам како у име своје тако и од стране целокупног српског земљорадничког задругарства искрено честита 70-годишњицу заслужног живота.

Са задругарским поздравом,

(пошписи).

Један велики успех јагодинаца.

Већ је више пута изношено задругарима — у последњим бројевима „Земљорадничке Задруге“ и у засебним расписима — да је стварањем сукоба и уношењем неслоге у задругарство од стране јагодинаца задан велик удар и учињена велика материјална и морална штета нашем задругарству. Задругама и задругарима изношено је и то, какви су задругари они главни вођи тих сплетака, да би свако могао да оцени, колико моралног права имају ти људи за критикују оне, који су наше задругарство уопште *створили* и подигли га на тако леп степен, да се у том послу не морамо постидети ни пред страним светом.

Ником се не одриче право критике у тако савршено демократским установама као што је задругарство. Али је болесна појава, кад највише вичу и критикују они који никакву корист задругарству нису дали и ничим нису показали да му могу користити. Не само то. На жалосније је ту да је све оно што су ти људи радили и где год су радили у задругарству, ишло наопако и у пропаст.

Сваки трезвен и паметан задругар мора да стане и да размисли о том: откуд то да такви највише вичу и галаме? Је ли њихова критика искрена и права задругарска радња или се иза тога крије нешто друго? Не уносе ли се и у наше задругарство оне методе, које се и сувише практикују у политичким и партијским теревенкама, а за које ће — то добро знамо — сваки разборит и прибран задругар рећи да не спадају у задругарство.

Али ти се људи не задржавају само на том да вичу и критикују. Они су тиме само припремали терен за оно што су наумили: да по сваку цену, не бирајући средства — баш као у политичкој партијској борби — освоје Главни Савез и узму његову управу у своје руке

Како су и шта су све ти људи радили да до тога дођу, то је нашим задругама и сувише добро познато. Они се нису жадали ни тога да држе свој засебан

конгрес у Јагодини. Они не престају ни после тога да подржавају подвојеност у задругама коју су створили својим интригама. Њихова управа отворила је своју засебну канцеларију у Београду и свакодневно обасипа задруге расписима. Крајем јануара сазвали су некакав збор у Београду, за који су објавили да је „задружни конгрес“ и т. д.

Све што смо изнели и писали о главним вођама тих сплеткара у нашем задругарству, нисмо писали због тих људи, да би њих убедили и одвратили од таквог штетног рада, јер добро знамо и њих и њихове праве намере, него смо то писали и пишемо због задруга и задругарства. И пошто неке задруге и неки људи у њима не престају него продужују да те људе помажу — свесно или несвесно — ми морамо још да пишемо о том, овај пут да изнесемо један део *злих последица* тога и таквога рада.

У свом раду и у својим намерама задругарство може да има успеха само онда, ако својом дисциплином, здруженим снагама и мудрим радом стекне најпре поверење међу земљорадницима — својим члановима, а затим ако стекне углед и пред другим светом. И једно и друго наше је задругарство у великој мери било постигло. Земљорадници су задругарству поклањали не само пуно поверење него и велику љубав, јер су увидели све велике користи које им задругарство, у привредном и културном погледу, може да даје. С поверењем земљорадника задругарство је стекло велики морални капитал.

Што у привредном животу значи велики морални капитал видећете сами, ако поменемо само то да сваки земљорадник сам за себе не значи готово ништа или врло мало. Нездружени у задруге или ако су им задруге слабе, земљорадници су изложени најгорим условима и у погледу на кредит и у погледу на набавке, у погледу на продају и у сваком правцу. Узалудна је сва вика на зеленашке камате, узалуд је вика на скупоћу свих артикала у трговини, узалуд су жалбе на слабе цене при продаји пољопривредних производа, остаће безуспешна сва запомагања упућена држави да

она спасава земљораднике од глади, од дугова, од зеленашких камата и тако редом. Место помоћи добијаће се обећања. Не ће се никад дочекати то време да се не дају обећања, али само слеп код очију и глув код ушију може веровати да ће се дочекати и испуњење свега онога што се с разних страна обећава. Чекали су то и други народи па нису ништа дочекали.

Ту су школу други народи већ прошли и због тога се дошло до уверења: да најпре земљорадници сами морају да прикупе и збију своје снаге. Тек тако уједињени и здружени у своје задруге а задруге у савезе они представљају велику снагу и тек ту снагу поштоваће и уважавати свако: и представници државне власти, и привредна и новчане установе, и велика трговина и др.

Нездружени земљорадници не значе и не вреде ништа, њих свако може да черупа и нико их не зарезује. Тако исто здружени а *несложни* опет не вреде много. *Тек здружени и сложни вреде много* Не мислимо сложни у том да не треба контроле и критике, него у том да не буде нереди и неискрености, интрига и потресања целе установе, коју једанпут створе.

Уношењем неслоге, забуне и поцепаности у задружне редове слаби се снага задругарства и поткопава се његов углед како у очима самих задругара тако и пред другим светом. Задругарство почиње онда да губи и поверење, које му је дотле свако поклањао.

Колики је углед и поверење уживало српско задругарство и његов Главни Савез види се по том, што је он почео да прикупља лепе суме *улога* на штедњу, које је он могао да даје својим задругама у зајам по повољним условима. Ти су се улози пели већ на милијоне динара. Али откад су настали сукоби у нашем задругарству и откад су јагодинци почели и по новинама да објављују свој рад, улагачи су почели да губе веру у Главни Савез и бојећи се за свој новац, почели су да га ваде. *Тако је ове јесени дигнуто из Савезове касе неколико милијона, чије ћа одсуство овога*

пролећа тешко осетити многа наша задруга и премноги задругари.

Главни Савез имао је сваке јесени јак прилив новца. Задругари су у јесен продавали своје производе и враћали задругама позајмице, а задруге су опет позајмице враћале Главном Савезу.

На пролеће опет задругари требају новаца и кредита: због разних куповина и принове.

Сваке јесени и зиме имао је Главни Савез знатне готовине новца, који је он, да не лежи у његовим касама неплодан, улагао на приплод у сигурне банке. У пролећу је опет сав тај новац нестао — дао се задругама на зајам.

На свим конгресима последњих година несавесни викачи оптуживали су због тога Управу Главног Савеза: да она новац тобоже даје на зајам банкама и помаже тако банке, а не даје га задругама и задругарима. Због тога што су се у билансу видели ти милијони, јер се биланс прави крајем године, т. ј. усред зиме, кад су се Савезу највише враћале позајмице, они су викали да је то увек тако и да је то нека нарочита спекулација Савезове Управе. Узалудна су била сва објашњавања, јер тим људима није било до истине и до озбиљнога рада у Савезу и задругарству него само до тога да они приграбе Главни Савез и да у њему раде онако како су радили у оним установама које су они водили и које су и прошле онако како су прошле.

Сад они могу бити задовољни. Својим радом у прошлој години они су успели да су сав тај новац, који иде у *многа милијона*, улагачи Савезови подигли и однели га у друге новчане установе. Крајем прошле 1927. год. неће се више у Савезову билансу видети никакав новац да је уложен у банкама, али ће и многе задруге овога пролећа узалуд тражити позајмице од Главног Савеза.

То је једна ствар. Друга ствар, још важнија од оне, јест кредит Савезов код Народне Банке. Пољопривреда је једва једанпут дочекала да јој Народна Банка путем задругарства ошкрине своја врата и по-

следњих неколико година Главни Савез је почео да добија и узима кредите код Народне Банке на подлози обвезница својих задруга. Народна Банка, као у осталом Државне Банке и у другим земљама, давала је кредите само новчаним заводима (банкама), индустријама и трговцима и то краткорочне кредите на менице. Пошто Главни Савез не издаје менице нити тражи менице од својих задруга, то је Народна Банка (као и у другим земљама) одбијала да даје кредите земљорадничким задружним установама, јер ове установе требају кредит на дужи рок и траже га на основу обвезница а не меница, а од тога бегају све емисионе или новчаничне банке, каква је и наша Народна Банка.

Ипак све су те тешкоће некако савладане и Главни Савез је успео да му Народна Банка отвори кредит у доста знатној суми. Уопште наша Народна Банка почела је да показује много разумевања за потребе земљорадње и земљорадника, здружених у задруге, а то је неочењив успех нашег задругарства.

Задругарство је успело да добија новац из прве руке, из државне новчаничне банке, по најповољнијим условима, који се уопште могу постићи.

Требало је добро пазити да се не поткопа поверење, које је наше задругарство умело у толикој мери стећи на свим местима. Не дао Бог, да јагодинци својим радом на „спасавању задругарства“ успеју да се и у овом правцу поколеба тешко стечени кредит нашег задругарства, како су успели да га поколебају код улагача.

Никад није нашим земљорадницима био потребнији новац, као у овој години. Велика оскудица хране, после преклањских поплава и лањске нечувене суше, натераће безбројне породице да, у оскудици кредита, продаду и последње грло стоке да би се прехраниле и да би платиле порезу и друге дажбине, или ће се морати задуживати под најтежим условима код малих банака и сеоских зеленаша. Ко би у таквим приликама био позванији од задругарства да народу помогне?

И уместо да је задругарство остало сложено, место да је чувало своје јединство и велики морални капитал

које је било стакло, па да у овим тешким временима иступи као велика и несавладљива војска, у њега се увукла црвоточина која му растаче снагу — под маском великих „пријатеља“ и „заслужних“ раденика.

Ми смо пуни вере да ће оно што је здраво у нашем задругарству — а оно је довољно јако — моћи и знати да излечи ову болест и да оздрављено и по-млађено пође даље на путу напретка.

Али правда захтева да ону штету коју наше задругарство мора да претрпи у овим тешким временима, понесу они који су, свесно или несвесно, помагали подстрекаче и коловође интрига и неслоге у нашем задругарству. Или зар могу ови тражити да штету од таквог њихова рада сносе други, који тај рад осуђују?

Јагодинци су својим радом дали нашим задругарима велику, ако и скупу, школу. Они ће сад моћи да осете и да се увере, како ни у којем људском друштву, па ни у задругарству, не вреди много број људи ако те људе не вежу јаке везе интереса или намера, оно што се у задругарству зове *солидарност*. Видеће како и велико друштво, кад црвоточима изгризе те везе, почне да губи и моралну и материјалну снагу, и да је онда једини спас да се истреби оно што подгриза ту снагу.

Ако ништа друго ово сазнање биће велик успех јагодинаца.

Још један доказ за несолидан и незадругарски рад јагодинаца.

У насртају на Главни Савез и наше задругарство опозиција Гл. Савеза, позната под именом „јагодинци“, не преза ни од каквих средстава. Ни једна њихова радња нема моралног задругарског основа. Ни један прави задругар не би радио оно, што они раде. Сваком чину, сваком подхвату прибјегавају они, ако се надају да ће им само за часак моћи да користи. Њих

није брига, што је неки њихов чин и подхват у потпуној супротности са здравом памети, истином, правдом и што ће нанети штете задругарству.

У низ тих њихових неразумних и незадругарских подхвата спада и сазивање конгреса за 22. јануара 1928. год. у Београд. Разлоге за сазив конгреса обавили су у лепу форму: пољопривредни кредит и задругарство. Међутим, није њима стало ни до пољопривредног кредита, ни до задругарства. Њима је стало до својих посебних циљева и интереса. Они су тим својим конгресом, као оно доласком у Н. Сад 14. нов. пр. год., хтели да парадирају и да покажу, како за њима стоји целокупно Српско Задругарство. Хтели су да обману јавност, владу и суд и да створе расположење за себе. При сазиву тога конгреса у хотелу „Славији“ у Београду послужили су се најгорим средствима политичке борбе: послали су безброј писама и позвали су на конгрес присталице једне политичке странке. Приказивали су успех тога конгреса као успех своје странке. *И, у ствари, тако звани задружни конгрес, одржан у Београду 22. јануара ог. у хотелу „Славији“ није нитта друго него политички збор једне сѣранке.*

За све ове тврдње имамо доказа у следећем писму кога је припадницима своје странке у Срему слао *Г. Драг. Ђ. Здравковић*, судија и носилац листе Земљорадничке Странке у Срему приликом последњих избора. То писмо гласи:

Београд, 10. I. 1928. г.

Драги брате,

Достављам ти овај позив за Конгрес земљорадничких задруга, који ће се одржати 22. I. 1928. у Београду у хотел „Славији“ пре подне. Савез Земљорадника је највећи поборник задругарства, задругарство је основа и вера и због тога ми на нашим политичким зборовима задругарство истичемо пре сваког питања, јер у њему видимо спас земљорадника и наше државе. Теби пишем ово писмо, јер си члан извршног одбора среског већа.

Али не само што сам убеђен, да ћеш ти доћи, већ се надам, да ће са тобом поћи још који члан

нашег покрета. Ово писмо када добијеш и овај плакат, одмах позови сеоско веће и саопшти им и решите, ко ће још са тобом да пође.

Од броја нашег зависи наша свест, наша организација и наша дисциплина. На овом конгресу и одзиву на њему показаше се снага свију партија па и наше а тако исто и јачина појединих округа и покрајина. Ја мислим, да ћемо бити на првом месту.

Ако у твом селу нема задруге или ако наши нису унутра, не мари ништа. Ово ће бити почетак за оснивање задруга.

До виђења!

Братски поздрав

Драг. Ђ. Здравковић.

Износимо ово писмо да га прочитају сви наши задругари из свих политичких странака, па да виде: какве су намере и циљеви јагодинаца. Главни Савез и наше задругарство има да послужи само њиховим личним и партијским прохтевима и интересима. А с тим њиховим намерама и циљевима сумњамо, да се може сложити и један прави и свестан задругар.

У својим позивима на конгрес јагодинци кажу да ће се расправљати на њему о пољопривредном кредиту и задругарству. Међутим, из овога писма видимо да је њима био циљ да на томе конгресу покажу снагу своје партије и да том снагом освоје за себе и за своју партију Гл. Савез и Српско Задругарство.

Ето још један пример да се види што говоре јавно а што раде иза леђа.

О Земљорадничким Задругама за заједничку продају производа.

У последње време, многи наши људи говоре и пишу о заједничкој набавци и продаји. А нарочито о заједничкој продаји пшенице. Или, како то обично важу: о оснивању житарских задруга.

Ово су старе и опробане радње и о којима је много говорено и писано. Наш Главни Савез издао у књижицама извештај наших делегата Г. Ми-

лића Радовановића и † Селесковића који су у страним државама то питање нарочито проучавали. У нашем Задругурском листу "Земљорадничкој Задрузи" такође је писато како о великим користима а и о тешкоћама тих установа. Па и поред свега, тога, по неки нови људи кад о овоме пишу, пишу као о новој нарочитој и новопронађеној ствари. Мал што не траже патент за тај свој велики проналазак. А куд и камо боље је било да су се за то обратили Главном Савезу, Срп. Пољопривредном друштву или још боље Конгресу наших Земљорадничких Савеза.

Аво се мало боље загледа у те предлоге, веда се запазити да се можемо њима похвалити и рећи: „На млађима свет остаје“.

У пољ. књигама износи се како је у Францу: свој у почетку, у оскудици потребних заједничких слагалишта покушавано, да задругари само пријаве задрузи количину хране а храна је остајала код произвођача задругара до продаје. Држава је томе ишла на руку доневши закон да одговара кривично онај, ко би на који начин ту храну уништио или за употребу онеспособио.

У последње време, у Немачкој Задруге имају своја заједничка слагалишта и за своју приватну личну потребу.

У више Европских и Америчких држава државе су овим задругама излазиле у сурет са великом помоћу, давале новац без камате или са 2—3%. Задругама су управљали чак у универзитетски образовани и нај карактернији људи.

На крају крајева већина је тих задруга крахирала.

О свему овоме код нас је опширно писато. А као највећи узрок краху наводи се како задругарство још није толико многобројно да би могло конкурисати и приватним, нарочито картелима посредника. Ово важи у истој мери, како за заједничку продају, тако и за заједничку набавку.

Имао сам прилику да лично на делу видим

Житарске Задруге. Оне су толико корисне да сам се ја сам себе стидео што смо још толико неспособни да овим корисним установама не можемо да управљамо.

Наша држава, наш и ако буржоаски, и бавварски парламенат мислим да би ипак овим установама излазио у сусрет, само када би имао коме.

Ово је много речено, али истина је

Наши после ратни Савези З. З. и многи и многи други незавидни задругарски резултати живи су нам сведоци за ово.

Нијблажије речено ја мирно стојим на становишту на коме је неумрли Светозар Марковић стајао пре 50 година: да још немамо људи за така светла подухећа.

Данас код нас на Балкану хоће да управљају људи како је у књизи: Култ. Рада, страна 26 лепо речено људи рођени око 1900 године. Једни се, веде, куну да ће у 26 години имати аутомобил а други да ће за 5 године лекарске праксе зарадити толико колико ће им бити довољно за цео живот.

Па пошто вреди она: какво дрво такав вљин, значи да је та наша интелигенција наше дело — сви смо једнаки.

Овом приликом да додирнемо једно друго питање, питање сточарства. Да ли не би наш жетвени принос и наш извоз били већи када би ми као на пр. Данци, рекли (а и створили): Наша је стока наша фабрика, која нашу траву претвара у новац?

Према ономе што сам у Баварској видео и овоме што сваки дан у нашем Стигу око Пожаревца гледам и лично искусио рекао бих, да треба да се чак стидимо кад говоримо о извозу зрнасте хране.

Можда многи овако мисле, али се можда мире са судбином, по оној чива Љубиној: ни сунце се не креће по својој вољи. Када би код нас у место да се за 5 година лекарске праксе заради за цео живот био закон да морталитет код стоке плаћају

пола ветеринари а пола народни посланици, сви би сељаци радије јели млеко, путер, сир и масло но неслану проју.

Да завршим пошто сила бога не моли, ако смо принуђени те морамо предузимати ово или оно не што смо убеђени да је то најбоље већ што боље не можемо, као једину молбу брату по патњи земљораднику упућујем да се не да варати, да не трчи што но веле за сваком сланом руком — за лепим и шареним причама и обећањима. Ми имамо зато више поучних пословица, а једна најскромнија вели: више треба мотрити шта поп ради, него шта учи.

Ову молбу упућујем из више обзира а нарочито са најновије неприлике која је баш ово дана снашла наше задругарство.

За саме житарске задруге потребни су, сем честитих карактера са осведоченом прошлошћу за управу, исто тако честити и разумни житари — произвођачи.

За заједничко слагалиште треба једна иста врста жита — пшенице, ражи зоби и др. треба једна обрада, једна жетва, да се рано жање а врше на месец два и дуже иза жетве. Прописна слагалишта, справе за чишћење и сортирање. Да се у напред зна да се овај посао једва са усеком може вршити преко Главног Савеза а никако посебице.

Ми смо имали овде онде нешто налик или боље рећи по имену житарске задруге које су и које ће само начело задругарсва и заједничке продаје изиграти.

Стари Задугар.

Просвета

Сто година Матице Српске.

Стогодишња прослава Матице Српске је најлепша победа задругарске мисли код Срба. Јер, с пуним правом, нашем задругарском свету се може о Матици говорити као о Књижевној Задрузи. Фебруара 16. (4) године 1826. удружило се шест пештанских трговаца (Јосиф Миловук, Гаврило Бозитовац, Јован Деметровић, Андреј Розмировић, Ђорђе Станковић и Петар Рајић) с једним свршеним правником, Јованом Хаџићем — Милошем Светићем и створили су мален фонд од 280 форината сребра да помоћу тог фонда унапређују српску књижевност.

Да ли је то била детињаста; је ли била луда мисао: штети помоћи књижевност фондом од 280 сребрних форината?

Мисао би та била смешна, и смешан би био тај фонд који има у плану „распространеније књижевства и просвештеније народа србског“, како се рекло у Матичину Уставу 1826 године, да се њима није придружила сила и снага задругарске мисли која је фондом Матице Српске тако савесно управљала да је, у том погледу, Матица Српска стекла код народа нашег највеће поверење, те су јој људи који, при писању последње своје воље, мисле на душу поверили до данас скоро педест фондова на чување и управљање. Та задругарска мисао је тако бодро лебдела над Матичином управом и повереним јој фондовима, да је у сто година свега једанпут злотвор нашао начина да оштети фонд Матице Српске. И велика ова творевина задругарства је боље одолевала бури и олуји времена, него ли што су то могле две моћне царевине, Турска и Аустрија, чуване од стотине хиљада наоружаних војника, браће хиљадама топова и стотинама ратних бродова. Јер док је царевина која је Матици често о глави радила пропала, дотле је Матичин фонд од

280 сребрних форината порастао на милионе, тако да Матица данас рукује фондовима који и поред страшно девалвације, и после бележења аустроугарских зајмова с 1,070.000 златних круна, вреде скоро десет милиона динара.

А ипак Матица није основана зато да ствара велик фонд. Првих десет година, кад није смела ра иште потврду свог Устава ни одобрење свога рада, Матица фонда није ни имала. Једва заслужује име фонда она свота од 1.012 форината сребра која се, почетком године 1837., нашла у благајни Матице. Све друге улоге чланова улсжила је у *Летопис* и у друге књиге које је штампала о свом трошку. Тек после прве паузе у свом раду, 1835. и 1836., кад јој је рад био забрањен, тек године 1841. закључила је Матица да не троши ни крајцаре од капитала, него само интерес. Тада, Матица је већ добро утемељена задруга: има потврђен Устав, своје сталне просторије у Текелијануму, има председника Саву Текелију и потпредседника владику Платона Атанацковића. Као таква, она ужива поверење завештача, и њој предаје Јован Нако—Сентмиклошки облигацију на 5000 форината сребра, и предаје интересе од године 1841., тако да Матица, од тада, па до године 1914. награђује из овог фонда преко педесет књижевних дела. А јављају се и други завештачи: 1853. исплаћено је Матици и завештање Јована Паликуће од Фурлока, и Дезешћа, чиме је знатно ојачан фонд из кога је Матица издавала *Летопис* и друге своје књиге; године 1878. добива Матица од Јована Остојића и жене му Терезије 50 дуката годишње, чиме награђује петнаестак већих књижевних дела, и финансира своја издања; године 1882. завештао је Матици трговац Петар Коњевић 30.000 форината, из ког фонда је Матица издала преко 150 књига за Народ. И што је најважније, само овако добро утемељена задруга је била у могућности да сто година дана издаје часопис за школовану класу народа, и само њој можемо захвалити што имамо стогодишњи

Летопис Матице Српске који пред Европом и Америком може сведочити о истрајности културних напора, у првом реду, Срба у Војводини.

Књижевни рад Матице, међутим, није једино поље културнога јој рада. Матица није стварала само књижевност, него је и образовала и књижевнике и школовала читалачку публику. Од 1838. до 1878., Матица је у Текелијануму школовала 179 питамаца, а то није била једина Матичина стипендијска задужбина. Тринаест их има Матица, па је до Светског Рата школовала 493 Србина, и дала народу велик број лечника (70), техничара (100), професора (60), студената трговине и индустрије (35), економије и шумарства (30), уметника (15), адвоката и судца (150).

Затим, Матица је створила и једну од најбољих српских књижница, сачувала је једну од јачих српских архива; пуну најдрагоценијих података за српску културну прошлост, и створила своју галерију портрета.

Једном речју увек надахнута здравим духом задругарства, Матица је била у прошлости један од најјачих твораца просвете код Срба. И колико нас то испуњава дивљењем, још више нас задивљава Матица тиме што стогодишњицу није дочекала као старица, која уме само да приповеда „што је некад било“, него се налази у пупом јеку стварања. Летопис Матице излази у месечним свескама од године 1924., а то је сан, тек сад остварени сан најбољег Матичара, Тихомира Остојића. За саму прославу, Матица је издала две књиге, какве Срби до данас још нису издавали: у једној приказује своју прошлост, а у другој *Српску Уметност у Војводини*. Последња књига ће речито говорити Европи и Америци: у Војводини је до данас стварана само једна, српска култура. Сви други елементи су само примали оно што је стварано у Бечу или у Пешти, Срби су од Војводине створили Српски Парнас.

Због свега тога, Матица Српска је, 28. и 29. де-

пембра 1927. добила много искрених поздрава и похвала. Све наше академије, сви наши универзитети, све просветне задруге наше изаслале су своје председнике и ректоре да се поклоне стогодишњим културним подвизима Матице Српске. А Матица се није задовољила тиме да саслуша похвале, него је све њих позвала на сарадњу око стварања Просветног Савеза у нашој држави. А то значи да данашња Матица добро познаје, и уме да их оствари, намере Георгија Мгарашевића, Јована Хаџића, Саве Текелије, владике Платона, Теодора Павловића, Ђорђа Стојаковића и Павла Којића, Јована Ђорђевића и Светозара Милетића, Стевана Брановачког, Јована Суботића и Ђорђа Натошевића, Милоша Димитријевића, Јована Јовановића-Змаја, Тихомира Остојића и других Матичара, великих и малих, који су сав смисао живота налазили у раду и у изградњи народне наше просвете и културе.

Обавештења

Поништење рада и одлука јагодинске скупштине.

Господин Министар Пољопривреде и Вода, решењем својим од 16. јануара текуће године Бр. 1402/VI, поништио је рад скупштине Главног Савеза Српских Земљорадничких Задруга, одржане у Јагодини на дан 13. новембра прошле године.

Према томе може вршити задатак Главног Савеза по закону о земљорадничким и занатским задругама само Управа, изабрана на скупштини Главног Савеза Српских Земљорадничких Задруга у Новом Саду на дан 14. новембра прошле године, коју је Господин Министар Пољопривреде једино признао за закониту.

Рочишта по жалбама на рад Јагодинске и Новосадске Скупштине.

Ова рочишта била су 30. и 31. јануара о. г. код Београдског Првостепеног Суда. Први дан

било је рочиште по жалбама на рад Јагодинске Скупштине, а други дан било је по жалбама на рад Скупштине Гл. Савеза држане у Н. Саду.

Пошто је Г. Министар Пољопривреде и Вода по закону једина надзорна власт над радом Главног Савеза и како је већ раније одобрио рад Скупштине Гл. Савеза држане у Н. Саду и поништио рад Скупштине у Јагодини — то је адвокат Гл. Савеза Г. Драг. Гођевац ставио приговор надлежности Суда да решава по овом спору. Тражио је да Суд, пре свега, донесе решење: је ли или није Суд надлежан да решава по овим жалбама, пошто је ово питање раније већ надлежним путем решено.

Представници управе изабране у Јагодини имали су првог дана 4 адвоката, а другог дана су имали 7 адвоката. Они су, разуме се, тврдили да је Суд надлежан да решава по овом спору и да решење Г. Министра Пољопривреде и Вода не важи.

Легална Управа Гл. Савеза имала је само једног адвоката, и то Г. Драг. Гођеваца, свога сталног правозаступника, који је ствар Гл. Савеза одлично бранио.

Суд је усвојио предлог нашег адвоката Г. Гођеваца и претрес је одложен, док Суд не реши: је ли или није надлежан да решава по овоме спору.

*

Интересује нас, какве ће сад расписе слати јагодинци и каквим ће неистинама обасипати неупућени свет.

Пре су све и свакога уверавали, да је Суд њихову Управу регистровао, и да је све свршено и код највишег, Касационог Суда.

Требало је много муке и много времена, да се свет разувери и да се побију ове и остале неистине јагодинаца.

После тих лажи они су прибегли и другима: наиме да ће Суд 30 и 31. јануара ствар сигурно решити у њихову корист. Они су на партиском збору од 22. јануара 1928. год., кога они посве не-

верно зову задружним конгресом, уверавали своје присталице, да је ствар за њих сигурна и да се стрпе само још 8 дана.

Међутим, прошло је и тих 8 дана а ствар није решена повољно за њих. А и не може ни да буде решена у њихову корист, јер ни једна њихова радња у овоме спору нема моралне подлоге, нити је основана на закону, правди и истини.

Снижење камате на позајмице Главног Савеза.

Саопштавамо задругама важну новост да је Управни Одбор Главног Савеза Српских Земљорадничких Задруга на седници од 13. јануара о. г. донео решење: да се задругама на позајмице, како на старе тако и на нове, од 1. јануара о. г. *снизи интерес на 10% годишње.*

Ово је Управа Главног Савеза учинила да би што више изишла у сусрет својим задругама и задругарима и да би им поново дала доказ: да земљорадници удружени и задруге могу по најповољнијим условима доћи и до кредита и до пољопривредних справа и свих других средстава за свој рад и живот.

Наши задругари и сами добро знају да је наше задругарство још сувише слабо да би оно могло да одређује камату на новчаном тржишту. Још није довољно развита свест код нашег сељака — с малим изузецима — да *задругарство не значи само тражити него и давати.* Задругарство значи: не трошити без велике нужде него прикупљати и штедети у задрузи да би се помогао сам кад затреба, а да би се помогли и други у нужди.

Кад би задругарство било толико јако да може само својим сопственим средствима да задовољи потребе својих чланова, онда би оно — бар што се тиче кредита — могло да одређује каматну стоцу на селу. Ништа га се не би тичало колики интерес на новац траже банке и други приватни зајмодавци.

Овако Главни Савез је, као увек тако и сад, урадио што год је у садашњим приликама могао да уради. Друго је питање хоће ли он моћи да задовољи задруге у кредиту (позајмицама) и хоће ли он моћи и приближно да даје колико се од њега буде тражило.

Док год задругарство буде зависило од туђих капитала, оно не ће моћи ни да утиче на висину интереса по селима, пошто ће се земљорадници тек у малј мери моћи да користе јефтиним задружним кредитом, а у највећој мери мораће да се задужују на другим местима и под много тежим условима.

Задруге, нарочито из Србије, много ће ове године тражити кредита. После двеју неродних година велика је оскудица у свему. На једној страни биће дакле велика тражња новца, а на другој страни — благодарећи разорном раду неких људи у нашем задругарству о чему говоримо на другом месту — Главном Савезу је ослабљена моћ, јер су улагачи однели велике суме улога, које је дотле имао. А још је питање како ће се понети и други његови повериоци.

Главни Савез је ове године требао да има много више новаца на располагању него икад до сад. Место тога он их има мање него до сад.

Да није било непријатеља који већ неколико година подгризају снагу нашем задругарству — Главни Савез је имао толико угледа и поверења, да би данас имао на расположењу, за помоћ задругама и задругарима, много више капитала него та је икад имао.

Ипак, Управа Главног Савеза нада се, ако се брзо среде прилике, које су створили несавесни сплеткари, да ће јој још на време успети да дође до нужних капитала за кредитовање својих задруга.

Сва брига Главног Савеза биће сад да дође и до што већих капитала. А на задругама је да буду што боље и вредније у отплаћивању дугова.

На знање.

У прошлом броју листа на 427.—428. страни изнели смо лица, која су изабрана у Управни и Надзорни Одбор Гл. Савеза.

Том приликом, пометњом је изостало: да је за Шумадију, Област биран г. Драгољуб Лаза ревић, што се овим исправља.

Пољопривреда

Унапредимо нашу пољопривреду.

Данас све кука на кризу која збиља дави наш народ, а главни узрок овој лежи у пољопривредној кризи.

Да и у другим државама не цвату руже, и то добро знамо, но радо заборављамо тако, да изгледа да је само код нас зло и наопако.

И ако су код нас врло тешке прилике, тим више што је наш сељак презадужен, ипак стање није тако очајно а да неби било могућности побољшања и оздрављења данашњих скоро несносних прилика. У првом реду наш сељак мора да се спасе од презадужености, или боље речено зеленашких руку, а то ће да постигне удруживши се у Срп. Земљор. Задруге, као и помоћу државног пољопр. кредита, који ипак мора да се једаред оживотвори.

Једна од најефикаснијих мера за уклањање пољопривредне кризе јесте, без сумње, повећање садање производње.

Ми сви знамо да наши жетвени приноси, па и у најплоднијим крајевима наше државе, никако не задовољавају, шта више они не стоје ни у каквом сразмеру са онима у државама са лошијом земљом и неповољнијим климатским приликама.

Док н. пр. код нас просечни жетвени принос изнаша 7 до 9 метр. центи по хектару, а у најплоднијим пределима Војводине 11 до 12 м. ц. у Немачкој изнаша 25 м. ц. у Белгији 30—32 м. ц. а и позната „битка жита“ у Италији донела је велике успехе.

То нам је најбољи доказ, да се и код нас даде не само подвостручити, него чак и потростручити жетвене приносе, а то само уз добру вољу и ваљан рад уз примену модерних средстава.

Наша пољопривреда је жалибоже заостала, и томе је најбољи доказ тај да у нашој држави има још један милијун

дрвених плугова и ралица. Наши меродавни имају лоше схваћање за пољопривреду, која је била право пасторче разних досадањих влада.

Дужност Државне Управе би била да помогне унапређење пољопривреде, посебно у оним нашим крајевима који беху опустошени од рата и зато природно је да су морали заостати за осталима.

Ми пречани смо врло неправедни када смо љубоморни на извесне полакшице и акције које се врше у овим годинама у упропашћеним крајевима, који се наонајвише поради нас овако јуначки жртвоваше.

Т. зв. пасивни крајеви неби требало да буду пасивни и тиме осталима на терет. Та нека се само омогући извоз далм. вина, унапреди маслинарство и рафинирање маслиновог уља (зејтина) у Далм и Црној Гори, те нека се дозволи слободна садња дувана у овим покрајинама те у Херцеговини и Старој Србији, а то на начин да се осигурају потребе монопола, и тада ће од ових развиканих пасивних постати најактивнији крајеви који ће бити најбољи купци жита, које им се сада дели као милостиња.

У осталим т. зв. плодним крајевима, који у осталом листом осиромасише, мора да се подигне пољопривреда, а то у првом реду уздржавши и унапредивши досадање пољопривредне установе, те упутивши земљораднике у напреднијем обрађивању и искоришћавању његових производа.

Ми сви знамо да је један добар део употребљеног семена већ дегенерисао, а мало се ради за производњу оплемењеног семена.

Један извешан део наших жетава бива уништен од биљних болести и штеточина, а врло се мало ради на њиховом сузбијању. Семе би морало да прође кроз тријер и да се лужи са доказано добрим средствима као што су „Гермизан“ „Сететан“ „Снетобран“ и „Успулум“.

Данас већ нема напреднијег пољопривредника који неби био убеђен о користи примене вештачких ђубрива, који су у стању да знатно повећају жетвени допринос.

Ми у земљи имамо фабрике суперфосфата и кречног азота, чији производи већим делом иду у иностранство, а ондашњи пољопривредници ће ваљда наћи рачуна да их купују, плативши још тако велики подвоз.

Пошто производња домаћег (стајског) ђубра не може да покрије нити један део потребе, ми смо упућени на примену вештачких ђубрива, посебно суперфосфата и кречног азота, а у лаганим, песковитим земљиштима и калијеве соли.

На послетку треба да се промени и менталитет наших пољопривредника, којима фали прави сталешки понос. Они, наиме, не разумеју да сачињавају најважнији сталеж који би морао да буде први у држави.

Напротив, они виде „госпуду“ једино у т. зв. интелегентним круговима, и зато су сретни када могу дати на науку своју децу, да и она постану оваква „госпуда“.

Данашњи родитељи као да су слепи. Они виде како способни и ваљани интелектуалци не могу да се ухлебе, како многи још млади чиновници бивају „редуцирани“ и остају на сокаку, како приватни чиновници „шетају“ месеце и месеце, те у задње се задовоље са ма каквим намештењем, а ипак и даље шаљу своју децу у гимназије и реалке у намери да једног дана похађају и универзитет па да сврше онако како се овима дешава.

Ми немамо колонија да запослимо сувишну нам интелегенцију, а све остале државе такође се боре са хиперпродукцијом интелегенције.

На другу страну пак ко кође тај може да види како негдашњи марљиви „калфе“ постадоше угледни трговци и обртници, своји властити господари, и како један ваљан и напредан земљорадник ипак ужива највећи углед и слободу, јер он је свој на својему.

Највећу погрешку и највећи неопростиви грех који може да учини наш народ јест тај, да напушта своје звање и своју земљу, без које он непотребно постаје пролетарац у лошем смислу речи, а то наш српски земљорадник не сме да уради и то ако не ради осталог, барем за част свог образа, јер када је он знао и могао да се одржи за време турског и аустроугарског ропства, то барем сада може у својој проширеној и слободној држави.

Петар Ј. Мновић,
економ у Шент Иљу код Марибора.

Нега ливада.

Оно се код нас још не поклања довољна пажња скоро свима пољопривредним гранама, али за ливадарство слободно можемо рећи да је у погледу неге право пасторче.

Зна се, да су ратарство и сточарство две узајамне гране и да се једна без друге не може ни замислити а камо ли опстати, јер у њиве треба уносити снагу за давање нових плодова ђубетом.

Без ваљаних ливада нема добре стоке а без ове нема довољно и доброг ђубрета ни плодних њива.

Многе ливаде куд год погледамо препуне бурумака — кртичњака, — обрасле трњем, цбуњем, дивљим коровом и отровним травама наговештавају нам, да је наш пољопривредни свет ову тако важну грану потпуно запуштио и оставио самој природи, па шта се и колико добије.

Ето зато се највећи део наше домаће стоке преко зиме храни скоро искључиво сламом и шашом што сељаци народа

где је пољопривреда напредна употребљавају само за простирку и прављење ђубрета.

Многоструке су користи, које стока даје пољопривреднику поред ђубрета. Ту је: радна снага за разноврсне пољске и домаће радове, млеко и његови производи, вуна, козина, месо, маст, кожа и др.

Још за дуго и дуго време неће моторне и електричне машине заменити и потиснути код нас сточну снагу у пољопривреди нити у опште смањити њену важност за пољопривреднике. На против, у колико се више размножава људство у толико расте потреба за сточним производима.

Па какви су ти сточни производи и колико ће их дати слаба и мршава стока која се храни сламом и шашом без доброг и довољно сена и друге сточне пиће? Свакако по квалитету лоши а по количини мало. Па ни ђубре од слабо храњене стоке није добо, а већ о квалитету млека, меса, вуне, коже и др. и да не говоримо.

Од слабо храњене и неговане стоке је и слаб род, који не даје користи а и потомство такве стоке је лоше.

Да би дакле наши пољопривредници од сточарства а тиме и ратарства имали што већу корист, потребно је да се старају и произведу довољно и доброг сена за храну стоке, поред осталих хранива као: сточне репе, требера, резанаца, зелене шаше укишељене и др.

Вештачки подигнута ливада код нас је велика реткост и док се оне почну подизати — засејавати — ваља бар на ове природне а запуштене обратити пажњу те да даду више и бољег сена док нису изгубиле своју вредност.

Нега ливада не изискује тако много труда и трошка а пада у ово рано доба, када још нису настали други важни пролетњи радови а састоји се у:

1. Уништавању корова, кртичњака, маховине, трња, дбуња, чишћењу камења, дрљању и равнању.

У нашим ливадама има једно-годишњих и више-годишњих штетних коровских биљака, које својом бујношћу и гранањем узму маха те под собом сасвим угуше питоме лквадске траве.

Како се код нас ливаде не косе у жеку цвета већ после зрења то се таман при косидби семе једно-годних корова посеје и све више множи. Зато вредни ратари са својом омладином још одмах сада на посао па да све коровске биљке почупа из корена изнесе на уврату и спали, сво камење из ливада покупи и изнесе, трње и дбуње будаком искрчи да не заузима место и смета коси или косачима, кртичњаке мотиком лепо разбацати и уравњати.

Што је за њиву плуг то је за ливаду дрљача (ливадско ренде). Ко нема ливадску дрљачу може по нужди да се по-

служи и њивском па да више пута уздуж и попречно предрља ливаду, те да дрљача донекле разрије и обради земљу и уздигне маховину од површине земље те да се осуши и не смета порасту трава. Све ове радове ваља извршити што пре, док трава није почела да расте.

Ливаде које су на пескуши добро је рано с' пролећа прећи и ваљком.

2. Наводњавање.

Познато је, да ливадске траве за свој пораст требају много влаге зато, према потреби и где год је то могуће и изводљиво ваља наводњавати ливаде јер:

Вода раствара хранљиве честице у земљи којима се биљка хране;

Вода за наводњавање, нарочито мутна садржи и растворених хранљивих састојака, па тиме уједно служи донекле и као ђубре;

Наводњавањем се уништавају маховина, лишајеви и ливадске штеточиње: ровци, пуваћи, пужеви голаћи, кртице и др.

Вода даје биљкама кисеоника и прима угљени двооксид. Што је топлија вода боља је за наводњавање.

Време и начин наводњавања зависи од годишњег доба, климе, количине воде, врсте и положаја земље и врете трава.

У хладним крајевима наводњава се најтоплијих месеца.

У крајевима где су јаке врућине наводњава се преко целог лета до пред јесен.

Чим време захладни наводњавање ваља обуставити.

Где је земљиште пропустљиво треба чешће наводњавати.

У планинским крајевима су чешће кише и росе те наводњавање није потребно.

Пред косидбу на месец дана ваља обуставити свако наводњавање.

3. Одводњавање ливада.

Где, где има ливада у мочварама, где расту више барске, киселе траве. Такве ливаде да би се поправиле и дале боље и више сена ваља на разне начине помоћу одводних јаркова одводњавати и исушивати.

4. Ђубрење.

Много-годишњом косидбом ливаде слабе, исцрпљују се, па да би им се повратила снага ваља их ђубрити.

Ливаде се не могу ђубрити као њиве са довољно незгорелим ђубретом већ само компостом, потпуно згорелим ђубретом, људским изметинама, осоком и вештачким ђубретима.

Ако читаоци „Земљорадничке Задруге“ поступе по овим упугама чим их прочитају имаће по количини више а по квалитету бољег сена но до сада а са истих ливада. Тиме ће пак имати бољу стоку и у опште приносије своје газдинство па и бољи живот, што свима желимо.

Милен М. Миленовић,
економ.

Нове Задруге у чланству ГССЗЗ.

2046. — Грлишка Кредитна (срез зајечарски, окр. тимочки).

Управни одбор: Недељко Петровић, чланови Стојадин Живуловић, Милоје Милојевић, Милош Миладиновић и Милојко Микић.

Надзорни одбор: Јован Првуловић, чланови Живан Миливојевић, Тодор Стојановић, Жика Ивковић и Милош Живадиновић.

Секретар-благајник Стојадин Ж. Живуловић.
Задругара 51.

2047. — Шилопајска Млекарска (срез качерски, окр. руднички).

Управни одбор: председник Родољуб Миличић, чланови Младен Ђововић, Милица Савковић, Драгиша Вуковић и Грујица Савић.

Надзорни одбор: председник Илија Видојевић, чланови Милутин Милошевић, Милорад Стевановић, Будимир Савковић и Љубисав Марјановић.

Послововођа-књиговођа Богољуб Ђорђевић.

Задругара 23.

2048. — Рошка Набављачка (срез пожешки, окр. ужички).

Управни одбор: председник Драгомир Ивановић, чланови Стојан Бојовић и Лeko Бојовић.

Надзорни одбор: председник Петко Ивановић, Рајко Ивановић и Радомир Перуничкић.

Књиговођа Видоје Војовић, благајник Тиосав Ивановић, магационер Гвозден Кабаница.

Задругара 14.

2049. — Богдашка Кредитна (Богдашић — Котор).

Управни одбор: председник Иво п. Пава Маровић, Анто Мата Бркан и Шиме Марка Маровић.

Надзорни одбор: председник Адам Крсолов Маровић, чланови Ђуро Маровић и Ђуро М. Поповић, секретар благајник Шиме Ђуров Бркан.

Задругара 20.

2050. — Железничка Кредитна (срез врачарски. округ београдски).

Управни одбор: председник Живан Станојевић, чланови Благоје Петровић, Драга Зорић, Милен Гајић и Стеван Првуловић.

Надзорни одбор: Председник Танасије Митровић, чланови Петар Марковић, Живко Марјановић, Радојица Радојевић и Љубисав Марковић.

Секретар благајник Власиммир Гавриловић, учитељ.

Задругара 67.

2051. — Вукашиновачка Кредитна (срез алексиначки).

Управни одбор: председник Нилола Милековић, чланови Миливоје Виденовић и Тихомир Станојевић.

Надзорни одбор: председник Младен Матић, чланови Милодар Витановић и Милун Миљковић. Благајник Михаило Јовић, секретар Тихомир Цветковић.

Задругара 26.

2052. — Мисачка Набављачка (срез јасенички. округ крагујевачки).

Управни одбор: председник Миливоје Д. Милошевић, чланови Милош Васиљевић, Милоје Тимотијеви, Танасије Милошевић и Владир Трифунновић.

Надзорни одбор: председник Радомир Швабић, чланови Радосав Јовановић, Живомир Милосављевић, Милован Милошевић и Драгутин Швабић.

Благајник Милисав Војиновић; књиговођ Обрад Арсенијевић, учитељ и магационер Милован Милошевић.

Задругара 22.

2053. — **Вел. Хочка Кредитна** (срез подримски округ приврвенски).

Управни одбор: председник Урош Михаиловић, чланови Спаса Станић, Глигорије Јовичић, Ђорђе Димић и Манојло Столић.

Надзорни одбор: председник Љубомир Петровић, чланови Станоје Нашталић, Сава Столић и Антоније Најкић.

Секретар благајник Илија Столић, свештеник. Задругара 16.

2054. — **Шеткарска Набављачка** (срез ражањски, округ крушевачки).

Управни одбор: председник Владимир Милојековић, чланови Владимир Пешић, Живојин Николић, Милија Марковић и Радан Данчић.

Надзорни одбор: председник Стојадин Антић, чланови Станислав Николић, Јефтоније Томић, Милун Пешић и Живота Стојковић.

Благајник Петар С. Антић, књиговођа Станимир Голубовић, магационар Ђорђе Милојековић.

Задругара 60.

2055. **III. Трновачка Набављачка** (срез орашки округ смедеревски).

Управни одбор: председник Стеван Танасијевић, чланови Душан Марјановић, Младен Станојевић, Светозар Богдановић и Чедомир Манојловић.

Надзорни одбор: председник Милан Бранковић, чланови Радмила Милетић, Илија Танасијевић, Петроније Марковић и Арсеније Лазаревић.

Благајник Милоје Танасијевић, књиговођа Даница Плаовић, магационар Живан Павловић.

Задругара 43.

Млекарска задруга у Чалми (Митровица-Срем).

Управни одбор: председник Миланко Шаро-

шковић, чланови Станко Путинчанин, Алекса Аджија, Милан Вогањац, Петра Несторовић.

Надзорни одбор: Душан Путинчанин, Алекса Вогањац, Јован Рогуља, Светозар Рогуља и Бранко Чавић.

За пословођу Јован Рогуља.

Задругара 10.

Вести

Пропаст Произвођачке Шећеране А. Д. у Ст. Сивцу. Пре неколико година почео је код нас покрет произвођача шећерне репе против фабрика шећера. Тај покрет имао је и има и данас свог дубоког разлога и основа. Произвођачи, наиме, добијају за репу врло ниску цену, која је много нижа од цена репе у другим земљама. Кад се упореде прератне цене за репу и шећер са садашњим ценама репе и шећера, јасно излази да су произвођачи репе много прикраћени. Уз такве услове производња репе престаје да се рентира.

Ово су разлози, што се с једне стране репа почела много мање сејати, а с друге стране приступило се покрету произвођача репе за оснивање властитих шећерана.

У пројекту је било подизање више мањих шећерана, као: у Ст. Сивцу, у Црепаји, код Беловара, у Срему и др.

Прво је подигнута фабрика у Ст. Сивцу.

Пре неколико месеца, 23. октобра 1927. год. са великом помпом прослављено је отварање и почетак рада произвођачке шећеране у Ст. Сивцу. А већ 22. јануара 1927. год. читамо у новинама, да је та шећерана пала под стечај.

Зашто је пропала произвођачка шећерана у Ст. Сивцу?

Има више узрока њеног пада, а главни је: што су цео тај покрет повели људи нестручни,

људи који су са много вике и галаме мислили да могу све учинити а нису раније ничим доказали да су дорасли за такав важан покрет. Они су тај покрет готово били монополисали за себе.

Ми ћемо се у идућем броју листа осврнути опширније на пропаст Произвођачке Шећеране у Ст. Сивцу, а за данас констатујемо само ово: Ти исти људи који су повели тај покрет за оснивање малих произвођачких шећерана пријатељи су и једномишљеници и помагачи јагодинаца. У њиховој канцеларији у Београду г. г. Драгиша Вујић, Воја Ђорђевић и други њима слични радили су на сазиву јагодинске Скупштине и ковали планове о заузимању Гл. Савеза.

Знајући, какви су г. г. Воја Ђорђевић, Ђока Поповић и други њима слични и знајући какве су и како су прошле установе у којима су они радили, — одмах смо били на чисто да ни покрет за оснивање произвођачких шећерана не може успети, па смо се зато и држали по страни. — Сад се потпуно види, да смо имали право.

Давле, пропаст Произвођачке Шећеране у Ст. Сивцу, још је један доказ више рђавог рада јагодинаца и њихових пријатеља.

Задружни курсови. — У току овога месеца држе се Задружни курсови у Зајечару, Параћину и Брђанима (окр. руднички).

Курсови су почели и трајаће 30 дана.

Одзив курзиста је задовољавајући.

Почетци безалкохолне производње у Хрватском Загорју. У Марији Бистрици направила су ове године 4 сељака за покушај укупно 655 литара безалкохолног грожђаног, крушковог и јабучног сова са Баумановим пастеризатором и по упутама загребачког хигијенског завода.

За безалкохолну производњу. Југословенски Савез Трезвености препоручује појединцима и мањим задругама, које се занимају за безалкохолно спремање грожђаних и воћних сокова, као за наше прилике најподесвији Бауманов па-

стеризатор од алуминиума. За већа подужећа био би згоднији Сајцов Е К Филтер. Дневна капацитетa горњег пастеризатора износи 25 хектолитара.

I. Чехословенски Конгрес. за здравствени и морални узгој у духу апстиненције одржавао се новембра 1927. са ванредним успехом и Прагу. Организацију овог конгреса водио је „Чехословенски апстинентни сваз“, коме већ дуги низ година председава познати социолог унив. проф. др. Фостка. На конгресу је за 3 дана одржано 27 реферата. Конгресу су присуствовали познати апстиненти-борци председник републике Г. Т. Г. Масарик и мин. иностр. дела Г. др. Бенеш.

Помоћ Произвођачким Земљорадничким Задругама. Госп. Министар Пољопривреде и Вода доделио је из буџета за 1927/28 годину помоћ већем броју земљорадничких задруга, а међу њима су и ове наше задруге: Бистричка Млекарска Задруга, Новосадска Млекарска Задруга, Млекарска Задруга „Вардар“ у Скопљу, Кочанска Задруга за прераду пиринча и Савинопољска Земљор. Задруга. — Ове задруге добиле су помоћ на основу мишљења и по препоруци Гл. Савеза.

Сваку добру задругу Гл. Савез ће увек према расположивим средствима помоћи кредит и заговориће је да добије помоћ од Министарства Пољопривреде и Вода.

Једва једном. — Познато је да су пале под стечај Пожаревачка Окружна Банка у Пожаревцу и Прва Српска Земљорадничка Банка у Београду.

Ми смо о Првој Срп. Земљ. Банци донели чланак у једном од прошлих бројева листа.

Падом ових банака пропало је неколико десетина милијуна улога сиромашног штедљивог света.

Министарство Трговине и Индустрије наредило је истрагу у овим банкама и на основу те истраге одлучено је, да се оптуже њихови управни одбори.

Задружна прослава. Грочанска Земљорад. Кред. Задруга прославила је 9. јануара тек. год. тридесет година од дана оснивања.

Прослава је извршена на свечан начин.

Од дана оснивања до тога дана умрло је 66 задругара. Свима умрлим одржан је парастос.

После парастоса у задружном дому одржана је свечана скупштина задругара, на којој су у име Гл. Савеза присуствовали управник г. Милан Новаковић и старешина надзорништва г. Милан Иконић. Они су у својим говорима поздравили задругаре и изложили значај и важност њихове прославе, као и самог задругарства за живот и напредак земљорадника.

Од оснивача, којих је било 16, живи су и задругари још: Коста Станимировић, благајник, Петар Ж. Павловић, председник упр. одбора, Ђура Динић, Васа Николић, Дамитрије Манић, Драгутин Манић, Мијаило Петровић и Жика Марић.

Задруга је за тридесет година свога рада знатно напредовала и данас она стоји у реду бољих задруга. Има 122 задругара. Подигла је дом са два спрата, 11 соба.

Пример, вредан наследовања. Одбор среза Лепеничког, у коме је члан и наш стари задругар Ђурђе С. Радосављевић, секретар-благајник Вел. Крчмарске ЗКЗ., издао је из срес. буџета на књижице и читаонице на име помоћи, и то:

1. Бошњанској читаоници . . .	Дин. 200.—
2. В. Крчмарској задр. читаоници . . .	„ 200.—
3. Сипићској задр. читаоници . . .	„ 200.—

Свега Дин. 600.—

Одбор среза лепеничког заиста није имао бољег начина, како би корисно употребио један део својих средстава и ми му можемо само честитати на правилно схваћеном вршењу његових дужности.

Желети је, да се и други срески одбори угледају на овај пример.

Умрли Задругари.

Ђорђе Ђировић, оснивач и члан Упр. Одбора Брезовачке Земљорадничке Задруге умро је 30. децембра 1927. год. у 64. год. свога живота.

Бог да му душу прости.

Милан Милутиновић, члан Роаначке Н. Земљ. Задруге умро је 16. јануара 1927. год. у својој 70 години. Именовани био је вредан задругар и увек је давао добре савете о задругарству.

Покој му вечни и Бог да му душу прости.

Нико В. Бекун, члан и председник Надзорног Одбора Српске Земљорадничке Кредитне Задруге у Ластви (Грбаљ) умро је 9. П. 1927. год. у 45-ој години живота. Био је оснивач наше задруге. Као поштен човек у свему је предњачио. Сви га задругари жале. При полагању у гробницу изнио је његове заслуге дирљивим говором од стране задругара члан Управног Одбора Вуко Дулетић.

Покојник је оставио за собом удовицу и петоро малолетне деце.

Бог да му душу прости.

Марко Иванчевић, бивши председник месне Српске Земљорадничке Задруге у Старој Пазови, умро је 6. фебруара 1927 пошто је навршио тек 50 година живота. Он је био један од првих чланова оснивача наше задруге још пре 25 година, као што је и до смрти остао наш одличан члан.

Оставио је за собом, да га оплакују, жену и петоро деце, од којих једно неопскбљено. Колики је углед имао исти наш задругар Марко у нашем месту, доказ је што је за живота био подпредседник срп. прав. црквене општине, затим управитељ политичке општине. У светском рату учествовао је као српски добровољац, када је и захватио клицу болести, од које је сада подлегао.

О угледу његовом у нашем месту речитије још говори његов многобројни управо величанствени спровод, каквог у нашем месту давно није било,

где се са покојником у име црквене опћине опростио свештеник М. Араницки, у име Срп. Земљорадничке Задруге председник исте Станко Бабин и у име добровољаца М. Табаковић и Ђ. Рапајић.

Његова смрт велики је губитак за нашу задругу, која ће чувати успомену међу члановима на свога једног од првих оснивача. Утеха нам је велика, што је оставио за собом честите синове Жарка и Вићентија, који су већ људи, и који иду стопама свога оца, па ће и они бити вредни и честити задругари.

Бог да прости задругара нашег Марка! Вечан му спомен!

Сава Веселинов, члан СЗЗ. у Каћу, умро је 2. јануара 1927 у 27 мој год. свога живота. Остала му је жена са двоје мале деце стари отац и мати. Отац му био оснивач ове задруге и долазио је у задругу док му син Сава није дорастао за задругара. Покојни Сава је био добар и ваљан задругар.

Богосав Николић, земљорадник из Богашнице и задругар Крупањске З. К. З. умро је 25. III. 1927. у својој 55 тој. години живота.

Пок. чика Бојо био је један од најидеалнијих људи, како у миру тако и у рату. За време рата одликовао се храброшћу и дошао је у чин капетана II. класе.

У Задрузи је пок. Бојо важио као један од најбољих предратних задругара. Био је доста пута члан Упр. и Надзор. Одбора, и као такав своју је дужност марљиво вршио. За Задругу би увек говорио: „Ово смо дрво ми посадили и залевамо, да наши унуци и прауници најбоље плодове беру“.

Светозар Марковић, члан Липовачко-Прњаворске З. К. З. умро је 16 марта 1927 год. 52. год. живота.

Служио је као одличан задругар. Сиромашан али исправан и поштен увек је волео задругу и свакад је тражио по неку књигу задружну да прочита.

Бог да му душу прости.

КЊИЖЕВНОСТ.

Ливадарство, са 83 слике, написао *Јанко Викићевић*, директор Ниже Пољопривредне Школе у Бутмиру крај Сарајева. Цена 25 динара.

То је једна нова врло лепа књига за пољопривреднике, штампана у прошлој 1927. год.

Наши земљорадници готово свуда осим у Словеначкој и нешто у Хрватској никакву пажњу не посвећују произвођењу сточне хране, како на ораницама тако и на ливадама. Зато нам и јест стока, с малим изузецима, тако слаба. Паша каква је таква сва је храна наше стоке кад земља није покрита снегом, а зими слама, кукурузовина и готово само мочарно сено све је што се стоци даје.

О каквој њези ливада, о ђубрењу ливада, а нарочито о обнови слабих ливада, о одводњавању и наводњавању једва да има и помена.

Треба да се почне нешто и у том правцу радити, а за такав рад нужна су у првом реду добра упутства. Ова књига садржи таква упутства и све што је нужно о том да се зна, може се ту наћи, лепо јасно и кратко изложено.

За распознавање добрих, лоших и штетних ливадских трава служе многе слике, које су тако јасне да ће свако по слици моћи да распозна сваку важнију травку.

Поручујемо задругама и задругарима набавку ове добре књиге. Поручбине треба слати Главном Савезу.

Цена је појединој књизи 25 динара, а ако се јави преко 100 поручитеља, писац ће дати књигу по 20 динара.

Материјал и књиге за задруге:

За набављачке Задруге са већим прометом, као и за виноградарске, воћарске, млекарске и друге произвођачке задруге, штампана је нова књига *Благајница* са америчким књиговодством. Књига стаје 510 динара а месечни рачуни за ово књиговодство 100 комада стају 50 динара.

За Виноградарске и Воћарске Задруге и остале, штампане су ове књиге:

	Динара
књига Доносиоци	80.—
„ Пошиљака	80.—
„ Ситне продаје	60.—
„ Трошкова	60.—
„ Годишњих обрачува	60.—

	Динара
књига Закључака	60'—
„ Подрумска	60'—
„ Признанична о ујму	25'—
„ Благајница фонда за помоћ у болести	40'—
„ Књижице фонда са правилом	2'—
„ Блок са упутницама лекару	15'—
„ Копирајућа за рачуне	6'—

све у тврдом појезу.

За набављачке задруге:

	Динара
1 књига благајница	130'—
1 „ робе	50'—
1 „ о уплатама	40'—
1 „ списак заоругара	35'—
1 „ обичне штедње	35'—
1 „ попис намирница	35'—
1 „ намештаја и прибора	4'—
1 „ продаја намирница	12'—
записник	5'—
100 правила	180'—
100 књижица о намирницама	150'—
100 „ уплате задругарске	150'—
100 „ обичне штедње	160'—
100 молби за задругарство	25'—
100 изјава	40'—
100 овлашћења	30'—
100 месечних рачуна	60'—
100 извода	30'—
2 таблице за обрачунавање интереса	2'—
1 пословник	1'—
1 штамбиљ за потпис	22'—
1 „ округом	32'—
1 „ са „бројем“ и датумом	32'—
1 „ за ослобођење од такса	25'—
1 кутија за штамбиљ	14'—
1 стакло боје за штамбиљ	3'—
1 печат од месинга за восак	50'—
експедиција (паковање и поштарина) према тежини и вредности пакета	3'— 30'—

За кредитне задруге:

	Динара
1 књига благајница	130'—
1 „ списак задругара	35'—

	Динара
1 књига сталне штедње	35.—
1 „ обичне штедње	35.—
1 „ дужника	40.—
1 „ намештаја и прибора	4.—
1 записник	5.—
100 правила	180.—
100 књижица сталне штедње	150.—
100 „ обичне штедње	160.—
100 молби за задругарство	25.—
100 „ „ позајмицу	25.—
100 изјава	40.—
100 овлашћења	30.—
100 месечних рачуна	60.—
100 обавезница за општ. суд	60.—
100 „ „ полицију	60.—
100 опомена	10.—
100 забрана	60.—
100 тужби	60.—
100 извода	30.—
2 таблице за обрачунавање интереса	2.—
1 штамбиљ за потпис	22.—
1 „ са „бројем“ и датумом	32.—
1 „ округао	32.—
1 „ за ослобођење од такса	25.—
1 кутија за штамбиљ	14.—
1 стакло боје за штамбиљ	6.—
1 печат од месинга за восак	50.—
100 коверата	20.—
100 чекова	20.—

Овај се материјал не шаље на кредит ни на повуку (доплату), али се шаље поштом. Зато није потребно лично долазити у Београд само ради тога већ само послати тачан попис онога што се жели и односну суму новца. Чим новац стигне (са списком) поручени се материјал одмах шаље. За мале поручине треба увек послати и 3 динара за трошкове око експедиције. Новац се шаље упутницом или у новчаном писму а најлакше чековном уплатницом.

 Власник:

Уредник:

За Главни Савез Српских Земљ. Задруга

Ђ. ПЕТКОВИЋ.

МИЛАН НОВАКОВИЋ.

 чиновник Г. С. С. З. З.

Сточари!

Услед оскудице у сточној храни ове године, веома је важно питање њено искоришћавање.

Од метиља заражена стока не искоришћује храну. Стока која је ослабила побуђује сумњу да је *метиљава*.

Не постоји више опасности од метиљавости, јер

ДИСТОЛ

апсолутно сигурно убија све метиље без икаквих последица на бременитост и млечност стоке.

Израда Дистола под сталном је контролом бујатричке (говеђе) клинике ветеринарског факултета у Загребу (проф. Рајчевић).

Чувајте се фалсификата, сличних јефтиних препарата и лажног Дистола. Тражите само оригиналне кутије Дистола са *жигом* на капсулама:

Мале капс. за овце жиг ћирил.

Велике капс. за говеда жиг латин.

„ДИСТОЛ“

„DISTOL“

Дистол се продаје у свим апотекама и дрогеријама.

Упуства и бесплатно испитивање измета стоке у погледу метиљавости даје

»КАШТЕЛ«

фабрика хемиско-фармацеутских производа А. Д.

КАРЛОВАЦ

ДЕПО фабрике „Каштел“ А. Д. БЕОГРАД Краља Милутина 44. Тел. 32-69

Препоручује се најновија врло корисна књига

„Поврће и његово гајење“

од Тима Владисављевића. У овој су књизи опширно описане све врсте поврћа и дато је тачно обавештење како се оно гаји. Цена је књизи 40 динара, а поруџбине прима и извршује трговина разноврсног семена за усе

Тима Владисављевић,
Београд, Карађорђева ул. бр. 85.

Тражите дописном картом бесплатан ценовник.

Задругари,

претплаћујте се
на своје листове

Земљорадничку Задругу

и

Млади Задругар

